

Ladyka P., Kuz Y., Saprun S. *Application of information technology in the process of training of physical education and sports professionals*

Abstract. The article deals with the problem of introduction and application of modern information technologies in the system of physical education and sports, defining the goals and directions of application of information technologies in the process of training specialists in physical culture and sports.

Keywords: sport, training, information.ta.

СПОРТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Олена Сопотницька, Роман Сопотницький

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Система професійної підготовки фахівців фізичного виховання та спорту розвивається у відповідності з вимогами сучасних соціально-економічних умов, що існують у нашій країні. Українське суспільство з ринковою економікою, що постійно розвивається, вимагає від закладів освіти підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних творчо, самостійно мислити, швидко пристосовуватися до змін, що відбуваються в навколишньому середовищі, готових до виконання своїх обов'язків у майбутній професійній діяльності. Як зазначають іноземні дослідники А. Вройдженстін [19], Р. Жуковські [20], Е. Франке [18], у зв'язку з таким підходом розширюється обсяг теоретичних знань, якими повинні володіти випускники вищих навчальних закладів, розширюються вимоги до спектру їх професійних умінь та навичок.

Насамперед, професійна підготовка фахівців напряму 6.010201 «Фізичне виховання» до здійснення професійної діяльності була і залишається предметом досліджень педагогів. До прикладу, концептуальні засади формування професійної готовності майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту вивчали А. Воронов [1], Ю. Драгнев [2], М. Карченкова [5], О. Проніков [11], Л. Сущенко [16], Б. Шиян [17] та ін. У працях цих науковців охарактеризовано основні підходи до сутності та змісту діяльності фахівців, що працюватимуть в галузі фізичного виховання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури встановлено, що педагогічна спрямованість вчителя фізичної культури в процесі тренерсько-спортивної діяльності вивчена О. Ємцем, О. Коганом, Д. Перепляотчиковим, А. Сватсьвим, О. Свертневим. Зокрема, О. Ємець [4] проаналізував формування педагогічної спрямованості особистості вчителя фізичної культури в процесі спортивної спеціалізації. Ґрунтовний порівняльний аналіз факторів, які впливають на професійну діяльність спортсменів та тренерів представлено у публікації О. Когана [6]. У дослідженні Д. Перепляотчикова [9] вивчено теорію та практику підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту до організації діяльності ДЮСШ. Провідною ідеєю дисертаційного дослідження А. Сватсьєва було «розуміння підготовки майбутнього тренера-викладача як спеціалізованої випереджальної академічної освіти, в якій відбувається поетапне формування когнітивної, психомоторної та афективної природи студентів напряму підготовки «Спорт (за видами)» з метою успішної самореалізації в професійній діяльності як тренера-викладача» [12, с. 11]. Саме в напрацюванні О. Свертнева [13] розкрито найбільш оптимальні шляхи професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до спортивно-ігрової діяльності в загальноосвітньому навчальному закладі. Праці зазначених авторів покладені в основу нашого дисертаційного дослідження та визнані у якості першооснов для досягнення мети й реалізації поставлених завдань.

У своєму дослідженні підтримуємо позицію А. Сватсьєва [12], який аргументовано доводить, що важке й суперечливе утвердження інноваційних підходів у вищій фізкультурній освіті поступово призвело до необхідності оновлення теоретичних і

методичних засад підготовки майбутнього фахівця у вищих навчальних закладах до професійної діяльності. Виходячи з цього, вважаємо за доцільне проаналізувати наукові здобутки фахівців у зазначеному спрямуванні.

Мета статті. На основі літературних джерел провести теоретичний аналіз спортивної діяльності у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури до тренерської діяльності з ігрових видів спорту.

Серед різних видів діяльності людини чільне місце посідає спортивна діяльність, під якою В. Сіткар [14] розуміє сукупність різноманітних специфічних дій, спрямованих на досягнення високого рівня фізичної досконалості й спортивної майстерності. Відзначимо, що спортивна діяльність виникла доволі давно, причому на перших етапах розвитку людського суспільства залучення до занять фізичною культурою було стихійним. Однак, з часом, фізична діяльність дедалі більше набирала організованого характеру. Суттєво розширювався спектр і техніка виконання різноманітних видів фізичних вправ і розроблялися ефективні способи навчання цим вправам.

Для спортсмена спортивна діяльність відрізняється від багатьох інших видів діяльності. На думку К. Маркова [8], головними рисами виступають такі три чинники: 1) об'єктом зміни є власне тіло спортсмена і його рух; 2) наявність граничних фізичних та психічних навантажень; 3) боротьба за перемогу як єдина і необхідна мета спортивної діяльності.

На основі вивчення навчальних підручників з фізичного виховання та спорту [12] встановлено, що одна із найважливіших рис спортивної діяльності – це її плановість, що передбачає чітку систему регулярних занять фізичними вправами, включає багаторічне, перспективне планування тренувального процесу й участь у змаганнях. Причому без змагань спортивна діяльність втрачає свою сутність. Спортивна діяльність відрізняється наступними загальними специфічними особливостями:

- 1) Спортсмен виступає суб'єктом і об'єктом спортивної діяльності.
- 2) Передбачає спеціально організовану високу рухову активність виключно заради руху.
- 3) Основою є змагання, в яких можливо об'єктивно порівняти здібності спортсменів і виявити їх максимальний прояв.
- 4) Установка – досягнення максимально високих результатів шляхом збільшення фізичних навантажень.
- 5) Необхідна умова – захопленість спортсмена та сформований стійкий інтерес до конкретного виду спорту.
- 6) Пов'язана з високими фізичними і психічними навантаженнями.
- 7) Характеризується не лише проявом м'язової активності при виконанні фізичних вправ, але й оволодінням високою технікою їх виконання на основі систематичного тренування, в процесі якого спортсмен засвоює та удосконалює свої навички і розвиває необхідні рухові якості та здібності.
- 8) Супроводжується почуттям росту, розвитку, удосконалення.
- 9) Кінцевим результатом спортивної діяльності є спортивні досягнення як факт демонстрації спортсменом своїх можливостей в обраному виді спорту.

Спорт, як вид діяльності, належить до системи соціальних відносин та зумовлений у своєму розвитку соціально-економічними факторами. На основі аналізу підручників О. Дубогай [3], О. Куц [7], С. Присяжнюка [10], М. Солопчука [15], визначено, що спортивна діяльність виконує наступні соціальні функції:

1. Змагальницька (спортивна діяльність без змагань втрачає свій сенс, адже головне в спорті – це досягнення максимальних результатів при фізичних та психічних навантаженнях;
2. Засіб різнобічного розвитку, виховання та підготовки до інших видів діяльності (спорт є засобом різнобічного розвитку особистості, впливає на вдосконалення фізичних і психічних якостей, формування життєво необхідних умінь і навичок, надає великі

можливості для виховання моральних, естетичних, інтелектуальних якостей спортсмена, його волі та емоцій);

3. Оздоровчо-рекреативна (заняття спортом позитивно впливають на здоров'я людини через доступність активного відпочинку та є джерелом позитивних емоцій);

4. Естетична (завдяки розвитку засобів масової інформації, спорт як видовище приносить естетичну насолоду глядачам);

5. Формування соціальних відносин (у процесі спортивної діяльності люди вступають у різноманітні взаємодії між собою, утворюються взаємо-відносини між: членами однієї спортивної команди; спортсменами, які беруть участь у змаганнях; спортсменами та суддями; спортсменами і тренером; спортсменами та уболівальниками);

6. Економічна (економічне значення мають фінансові засоби, отримані від спортивних видовищ, експлуатації спортобладнань).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Узагальнюючи погляди науковців, та власний педагогічний досвід можна зробити висновок, що спортивна діяльність спрямована на максимальне задоволення інтересу до певного виду спорту, на потреби ним займатися, досягнення високих спортивних результатів під час участі у змаганнях. Перспективи наших подальших досліджень будуть спрямовані на висвітлення результатів експериментального дослідження та перевірку їх надійності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вронов А. М. Актуальные вопросы подготовки учителя физической культуры / А. М. Воронов, Е. Н. Федорова // Физическая культура в школе. – 2010. – № 2. – С. 40–41.
2. Драгнев Ю. В. Проблеми професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури в умовах інформаційно-освітнього простору України / Ю. В. Драгнев // Теорія та методика фізичного виховання. – 2010. – № 8. – С. 49–52.
3. Дубогай О. Д. Основні поняття і терміни оздоровчої фізкультури та реабілітації / О. Д. Дубогай, А. М. Тучак, С. Д. Костікова, А. О. Єфімов. – Луцьк, 1997. – 80 с.
4. Емец А. И. Формирование педагогической направленности личности учителя физической культуры в процессе спортивной специализации : автореф. дис. на соиск. ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Теория и история педагогики» / Александр Иосифович Емец. – К., 1985. – 23 с.
5. Карченкова М. Удосконалення процесу формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури / М. Карченкова // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка / [редкол. : М. Вашуленко, В. Кравець, В. Мадзігон, Г. Терещук та ін.]. – Тернопіль : ТНПУ, 2007. – № 3. – С. 23–27.
6. Коган О. С. Сравнительный анализ психосоциальных факторов профессиональной деятельности спортсменов и тренеров / О. С. Коган // Теория и практика физической культуры. – 2014. – № 5. – С. 97–100.
7. Куц О. С. Фізкультурно-оздоровча робота з учнівською молоддю / О. С. Куц. – Київ-Вінниця : Континент-Прим, 1995. – 208 с.
8. Марков К. К. Педагогические и психологические аспекты деятельности тренера по волейболу в тренировочном и соревновательном процессах : дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 / Константин Константинович Марков. – М., 2003. – 372 с.
9. Перепляотчиков Д. О. Підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту до організації діяльності ДЮСШ : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти / Дмитро Олександрович Перепляотчиков. – Запоріжжя, 2011. – 20 с.
10. Присяжнюк С. І. Фізичне виховання : навч. посіб. / С. І. Присяжнюк. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 504 с.

11. Проніков О. К. Теоретичні та методичні основи підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих педагогічних навчальних закладах України (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) : дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.01 / Олександр Костянтинович Проніков – Тернопіль, 2014. – 495 с.
12. Сватъев А. В. Деякі чинники підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності / А. В. Сватъев, Л. В. Безкоровйна // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 6. – С. 273–276.
13. Свєртнев О. А. Підготовка майбутнього вчителя фізичної культури до спортивно-ігрової діяльності в загальноосвітньому навчальному закладі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Свєртнев Олександр Анатолійович. – Полтава, 2009. – 20 с.
14. Сіткар В. І. Психологія фізичного виховання і спорту : навч. посіб. / В. І. Сіткар. ; [2-е вид. доп. і переробл.]. – Тернопіль, ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2011. – 300 с.
15. Солопчук М. С. Фізичне виховання студентської молоді: метод. посіб. / М. С. Солопчук, Г. В. Бесарабчук, Р. Б. Чаплінський. – Кам'янець-Подільський, 2003. – 74 с.
16. Сущенко Л. П. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах : дис. ... доктора пед. наук : спец. 13.00.04 / Людмила Петрівна Сущенко. – К., 2004. – 489 с.
17. Шиян Б. М. Підготовка вчителя фізичної культури третього тисячоліття / Б. М. Шиян // Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні : зб. наук. праць Міжнар. ун-ту «РЕГІ» ім. С. Дем'янчука / Ред. кол. А. С. Дем'янчук та ін. – Рівне : Принт Хауз, 2001. – Вип. 2. – С. 371–374.
18. Franke E. School physical education as a promoter of sport for all among the population : Paper to World Congress on Sport for all. Tampere, Finland, June 4-7, 1990 / E. Franke. – Osnabruck: Univ. of Osnabruck, 1990. – 100 p.
19. Vroeijenstijn A. I. Towards A Quality Model for Higher Education // INQAAHE-2001 Conference on Quality, Standards and Recognition, March 2001. Conference on Quality, Standards and Recognition, March 2001. – S. 34–67.
20. Żukowski R. Kształcenie i doskonalenie zawodowe instruktorow I trenerow : Stan aktualny – perspektywy roswiązań / Ryszard Żukowski // Trening. – 2001. – № 1. – S. 19–25.

Анотація. У статті визначено, що спортивна діяльність спрямована на максимальне задоволення інтересу до певного виду спорту, на потреби ним займатися, досягнення високих спортивних результатів під час участі у змаганнях. Встановлено, що одна із найважливіших рис спортивної діяльності – це її плановість, що передбачає чітку систему регулярних занять фізичними вправами, включає багаторічне, перспективне планування тренувального процесу й участь у змаганнях. Виявлено, що спортивна діяльність виконує наступні соціальні функції: змагальницька, оздоровчо-рекреативна, естетична, формування соціальних відносин, економічна.

Ключові слова: професійна підготовка, спортивна діяльність, майбутній учитель фізичної культури.

Sopotnytska O. Sport activity is in professional preparation of future teachers of physical culture.

Abstract. In the article certainly, that sport activity is sent to maximal satisfaction of interest in the certain type of sport, on necessities to occupy them, achievement of high sport results during participating in competitions. It is set that one of major lines of sport activity - it her development according to plan, that envisages the clear system of the regular engaging in physical exercises, plugs the long-term, perspective planning of training process and participating in competitions. It is educed that sport activity executes next social functions: змагальницька, оздоровчо-рекреативна, aesthetic, forming of social relations, economic.

Keywords: professional preparation, sport activity, future teacher of physical culture.